

TARPTAUTINIS BESTSELERIS

ČETRINŲ DUONA

Tiems, kam
patiko knygos ir filmai
Po Toskanos saule,
Šokoladas ir
Valgyk, melskis,
mylėk

CRISTINA CAMPOS

óbuolys

CRISTINA CAMPOS

CETRINU DUONA

Romanas

Vertė

UAB „Knygų ministerija“



Ana kruopščiai suplanavo savo laidotuves. Tai mylimasis, žaisdamas su jos krūtimis, aptiko mažytę sėklelę mirties, kuri po metų ją pasiglemš visiems laikams. Ir tais paskutiniais egzistavimo metais Ana pagaliau paėmė gyvenimo vadžias į savo rankas.

Ji viską surašė laiške, kurį likus keletui dienų iki mirties nusiuntė seseriai Marinai. Jos laidotuvėse dalyvaus tik dukra, vyras ir nedidelis būrelis draugų. Jie susitiks ant uolos Tramuntanos kalnuose, Maljorkos saloje. Perskaitys Anos visiems paliktus žodžius ir drauge išbers jos pelenus į jūrą.

Nė vienas iš šių intymių laidotuvių dalyvių nenutuokė, kodėl Ana juos subūrė tokiaame pasaulio pakrašty. Tačiau visi jie buvo ten, vykdydami jos valią, ant Sa Foradados uolos. Atrodė, kad net vėjas pakluso Anai ir pūtė švelniai, taip kaip norėjo ji. Jūra buvo rami tarsi milžiniškas veidrodis.

Anos dukra paėmusi urną iš tėvo rankų paėjėjo kiek atokiau, kad galėtų dar keletą akimirklų glausti ją prie savęs. Atsisėdo ant uolos krašto ir apkabino urną. Užsimerkusi leido ašaroms kapsėti į pelenus.

Marina žengė keletą žingsnių dukterėčios link, bet sustojo. Nuleido akis ir tyliai sau perskaitė žodžius, kuriuos sesuo jai parašė prieš mirtį.

*Myla sese, brangi drauge,
norėčiau, kad kaskart, kai pagalvoji apie mane, apie
mus, galėtum ištrinti pastaruosius trisdešimt mūsų gy-
venimo metų ir sugrįžti į tą dieną, kai išsiskyrėme. Bū-
tent taip jaučiausi aš, nes tu buvai mano mažoji sesutė,
mano draugė, mano patikėtinė, ir man rodėsi, jog tą die-
ną, kai išėjai beveik visiems laikams, plyšo mano siela.*

Tau buvo ką tik sukakę keturiolika. Niekada nesupratau, kodėl taip pasielgei.

Tau išvažiuavus, su nostalgija prisimindavau mūsų pasiplaukiojimus tėčio laiveliu. Ar prisimeni, kaip tėtis mėgo tą seną medinę valtį? Jis ją mylėjo beveik labiau nei mus.

Marina žvelgė į jūrą, tą pačią, kuri jiedvi su Ana kadais globojo ir stebėjo, kaip mergaitės auga. Ji leido savo atminčiai tuo senu laiveliu lėtai plaukti atgal į vaikystės prisiminimus tarp įlankėlių salos šiaurėje. Jos visuomet ieškodavo nuo vėjo apsaugotų įlankėlių. Marina regėjo Aną, sėdinčią laivelio priekyje, jauną, trapią, šviesiaplaukę, apsirengusią balta linine suknele su siauromis petnešėlėmis, kuri išryškino jos krūtinę ir dailią taliją. Šviesius Anos plaukus plaukstė vis švelnesnis vasaros mėnesių vėjas. Ji mėgdavo nuleisti rankas per laivelio kraštą ir žaisti su mažomis bangelėmis, kurios plakėsi į jo šonus. Išgaubtu delnu tarsi dubenėliu Ana semdavo vandenį, o paskui lėtai išskėsdavo pirštus, leisdama jam ištekti. Ir taip daugybę kartų.

Ten, tame sename mediniame laivelyje, jos kalbėdavosi apie gyvenimą, juokdavosi, ginčydavosi, taikydavosi arba tiesiog tyliai leisdavo laiką, glostomos jūros vėjelio, kol tėvas grįždavo su lobiu... Kaip jis pats tada sakydavo.

Marina įdėjusi laišką atgal į voką prisiminė paskutinį jūdviejų pasiplaukiojimą laiveliu. Nebuvo nieko ypatingo, nieko įsimintino ar išskirtino. Jos tiesiog ištara tuos du žodžius, kurių paprastai seserys viena kitai nesako. Jos su tėvu tąkart pirmi išplaukė laiveliu iš Valdemosos uosto. Ieškojo pačios tuščiausios įlankos, į kurią dar nebuvo atvykę poilsiautojai. Apsistojo gražioje Kala Dejos įlankėlėje, apsuptoje kalnų. Nestoras nuleido inkarą į jūrą ir per kelias akimirkas šis įsitvirtino. Ana ir Marina drauge išskleidė baltą brezentinį tentą, kad pasislėptų nuo saulės.

– Ar supinsi man plaukus?

Marina atsisėdo laivelio priekyje. Ji paleido laukinius juodus plaukus. Ana pirštais juos sušukavo. Padalijo į tris sruogas ir suvilgė jūros vandeniu. Pamažu

juos pindama išgyveno kiekvieną judesį, o kai baigė, jai šmėstelėjo mintis, kad daugiau niekada nebešukuos seseriai plaukų ir kad jiedvi niekada nebeplauks kartu. Ana nujautė, jog daugiau niekada nebepamatys Marinos. Ir jūros vandens lašai, sumišę su Anos ašaromis, spindėjo Marinos plaukuose. Seserys liūdnai žvelgė viena į kitą riešuto rusvumo akimis, abiejų paveldėtomis iš tėvo, žvilgsniu, kurį išsaugos amžinai. Ir galiausiai Ana pasakė tuos du žodžius, kurių seserys paprastai viena kitai nesako. Ji atsisėdo šalia Marinos, padėjo galvą jai ant peties ir ištare:

– Myliu tave.

Marina įsidėjo laišką į striukės kišenę. Ji pažvelgė į išsigandusią jauną būtybę, vis dar glaudžiančią motinos pelenus ir nenumaldomai verkiančią.

„Prašau, pasirūpink mano dukra, – toliau buvo rašoma laiške. Ji klaidžioja ieškodama savęs. Prašau, būk šalia jos tuo keistu paauglystės laikotarpiu.“

Prisiartinusi prie dukterėčios Marina atsisėdo šalia ant uolos krašto.

– Gal jau galėtum paleisti? – švelniu balsu paklausė ją Marina.

Dukterėčia linktelėjo galva ir paskutinį kartą lėtai paglostė urną.

Tylą nutraukė galingo motociklo riaumojimas. Marina atsisuko. Ant motociklo sėdintis vyriškis ištraukė raktelius iš užvedimo spynelės ir nulipo. Nusiemė šalmą ir pasidėjo ant balno. Vyro judesiai buvo nerangūs ir neryžtingi. Atrodė, kad niekas jo nepažino.

Marina iškart suprato, kas šis vyras, tas, kurio čia niekas nelaukė, tačiau jis vienintelis žinojo, kodėl Ana pasirinko šią vietą atsisveikinti su mylimais žmonėmis. Su pasauliu. Su juo.

MOTINYSTĖ, ARBA *INJERA*

SUDEDAMOSIOS DALYS:

300 g *tefo* miltų

250 ml vandens

Žiupsnelis druskos

KEPAMA ANT KERAMINIO *MOGOGO*

Sumaišykite *tefo* miltus su vandeniu ir druska ir palikite dubenyje, uždengtame audeklu. Palaukite nuo vienos iki trijų dienų, kol tešla išrūgs.

Į *mogogo* keptuvę įpilkite truputį aliejaus ir pastatykite ją ant vidutinės ugnies. Pilkite tešlą į *mogogą* ir leiskite jai apkepti. *Injerą* reikia kepti tik iš vienos pusės.



Buvo tamsu. Negailestingas vėjas švilpė karščiausioje ir giliausioje planetos vietoje – Danakilių dykumoje Etiopijos šiaurės rytuose. Tik druska, smėlis ir siera toje begalinėje Afrikos žemyno platybėje, kur temperatūra siekia šešiasdešimt laipsnių ir kur niekas neleidžia patikėti, kad čia įmanoma gyvybė. Ir ten, viduryje tylos ir nebūties, mažame baltame betoniniame namelyje, Marina ilsėjosi Matijo glėbyje jiems ką tik pasimylėjus.

– *Bäckerei** – sušnabzdėjo Matijas.

– Negaliu liautis apie tai galvojusi, – kalbėjo Marina, laikydamosi su Matiju už rankų. Kodėl mums? Kodėl mudviem su Ana? Juk niekas nedovanoja savo namų ir verslo svetimiems žmonėms.

– Ar ji nepaliko kokio laiško drauge su testamentu?

– Tiesą sakant, ne. Mano sesuo vis dar tikrina pavardes, bet kol kas niekas mūsų su šia moterimi nesieja.

– Ar malūnas vis dar veikia? – paklausė Matijas.

– Jis apgriuvęs. Tačiau kepykla yra. Ji buvo vienintelė Valdemosoje.

Marina keletą sekundžių pagalvojo.

– Marija Doloresa Moli... Kad ir kiek kartočiau šį vardą, jis man nieko ne-sako...

– Ispaniškai „dolores“ reiškia „skausmą“ ar ne? – pasiteiravo Matijas.

Marina linktelėjo galva.

– Keista pavadinti dukrą Doloresa, tai tas pats, kas pavadinti ją kančia ar melancholija, – tęsė jis.

– Doloresa Ispanijoje labai paplitęs vardas, – paaiškino Marina.

– Tikriausiai būsiu vienintelis vokieitis, nepažįstantis Malorkos, – nusijuokė Matijas.

– Maljorka tariama su „j“, – šiltai nusišypsojo Marina.

Vokiečių kalbos abėcėlėje nėra garso „elle“, ir nesvarbu, kiek ispanų kalbos pamokų buvo davusi Marina, Matijas darė vis tą pačią klaidą. Kaip ir Marina, kuri vis dar nesugebėjo ištarti garsų „ä“ ir „ö“. Jiedu visuomet bendravo angliškai, retkarčiais vienas kitą pamokydami savo gimtosios kalbos. Prieš dvejus metus Barachaso oro uosto knygyne jie nusipirko „Moleskine“ užrašų knygelę juodais viršeliais, kurią pavertė savo žodynu. Jame abiem kalbomis surašė žodžius, kurie jiems atrodė svarbūs. Dešiniajame stulpelyje rašė ispaniškus, kairiajame – vokiškus jų vertimus.

Marina ištiesusi ranką nuo naktinio stalelio paėmė užrašų knygelę. Atidare pieštukinę ir išsitraukė juodą rašiklį.

* Kepykla (vokiečių k.)

– Su umliautu?

– Ant „a“.

Marina ispaniškai užrašė *kepykla*, šalia – vokiškai *Bäckerei*.

Padėjusi užrašų knygelę atgal ant naktinio stalelio atsідuso.

– Maljorkoje nebuvau daugiau nei dešimt metų, – ištarė liūdnai.

Matijas užgesino pliką lemputę, karančią nuo lubų.

– Labos nakties, paveldėtoja, ir daugiau apie tai negalvok, aš tave pažįstu.

Būdama čia nieko neišspręsi.

Marina atsuko jam nugarą, o Matijas ją apkabino. Jis užmigo vos per keltą minučių, kitaip nei Marina, kuriai užmigti visuomet sekdavosi sunkiai. Mintyse ji gvildendavo darbo reikalus ir planuodavo, kaip kitą dieną viską sutvarkys. Nors žinojo, kad naktimis niekas neišsprendžiama, ir pykdavo ant savęs, kai gerokai po vidurnakčio susivokdavo vėl daranti tą patį. Taigi kaip ir visuomet ji mąstė apie savo reikalus. Tačiau šįsyk galvojo ne apie darbą kaip paprastai, bet apie kelionę į Maljorką, į kurią nenorėjo, bet privalėjo vykti. Marina prisiminė paskutinius Anos jai atsiųsto elektroninio laiško žodžius.

Galiausiai šis paslaptingas palikimas padės mums vėl susitikti ir pagaliau sugrįžti namo.

Paskutinis sakinyš Mariną suerzino. „Maljorka nėra mano namai, – perskaičiusi pasakė sau pačiai. – Tai vieta, kurioje gimiau ir praleidau dalį vaikystės. Ten, kur gyveno mano tėvai ir kur dabar liko tik Ana. Ne, tai nebėra mano namai. Su ta sala manęs niekas nebesieja.“

Nes Marina čia neturėjo kur galvos priglausti, neturėjo pastogės, kur galėtų sugrįžti per Kalėdas. Namų, kur galėtų apsistoti per kalendoriuje pažymėtas įprastas šeimų šventes. Taip, jai pakako pinigų, kad nusipirktų namą. Tačiau Marina niekuomet netroško tapti keturių sienų savininke. Jos psichologas, perfrazuodamas rašytoją, kurio pavardės negalėjo prisiminti, kartą Marintai pasakė: „Namai – tai vieta, kur esi laukiamas.“ Ši frazė skverbėsi į jos mintis dienų dienas ir naktis. Marinos tėvai mirę. Ji turėjo tolimų giminaičių, su kuriais beveik nepalaikė ryšio. Žinoma, dar buvo vyresnioji sesuo Ana. Ana

ir aplinkybės, dėl kurių jos pernelyg ilgai buvo išskirtos. Marinos atsiskyrimas prasidėjo, kai ji dar buvo paauglė.

Pradėjo keliauti būdama keturiolikos, o sulaukusi keturiasdešimt penkerių vis dar tebekeliavo. Tą daryti ją privertė darbas. Tačiau kodėl ji pasirinko tokį klajoklišką gyvenimą? Visada iš vienos vietos į kitą. Kur tavo namai, Marina? Kas tavęs laukia? Ji kankinosi nerasdama atsakymo į šį paprastą klausimą. Paaiškinimo, kurio atkakliai ieškojo daugelį metų. Po ilgų apmąstymų galiausiai Marina priėjo prie išvados, kad jos namai, tikrieji namai, yra visas pasaulis kartu su Matiju. Taip ji paaiškino sau. Toks atsakymas ją nuramino, be to, tai buvo teisinga, nes kad ir kur pasaulyje jiedu lankėsi, kad ir kokiose nereikšmingose ar atokiose vietose, jų gyventojai visuomet pasitikdavo Mariną ir Matiją išskėstomis rankomis.

Vis dėlto, nepaisant šio tvirto Marinos įsitikinimo, tiesa buvo ta, kad ne-turėdama tos fizinės vietos, tos Itakės, kurią turėjo jos draugai, bendradarbiai ir, žinoma, Matijas savo tėvų bute Berlyne, Krocbergo rajone, Bergmanštrasės 11 name, ji kartais jausdavosi prislėgta.

Žinoma, Marina galėjo rinktis įprastesnį gyvenimą. Saugesnį. Stabilesnį. Ji galėjo pasilikti tame žemės lopinėlyje, apsuptame jūros, kuris driekiasi šimtą kilometrų iš šiaurės į pietus ir septyniasdešimt aštuonis iš rytų į vakarus. Jei būtų grįžusi į Maljorką, galbūt būtų išteklėjusi, kaip ir jos sesuo, už vieno „Real Náutico de Palma“ jachtklubo vaikinių, kaip siūlė jos motina. O gal, kaip norėjo tėvas, pagal profesiją būtų dirbusi Son Duretos universitetinės ligoninės akušerijos ir ginekologijos skyriuje, Palmos savivaldybės Poniente rajone.

Bet ne. Ji buvo ten, už septynių tūkstančių aštuonių šimtų keturiasdešimt trijų kilometrų nuo gimtinės, Danakilių dykumoje, apsikabinusi mylimą vyrą.

Marina vis dar negalėjo užmigt. Atsisukusi į Matiją stebėjo, kaip jis ramiai miega. Jie tokie skirtingi. Jis – šiaurietis, aukštas, stambus, tikras vokie-tis. O ji – tamsaus gymio, juodais ant pečių krintančiais plaukais, neaukšta, tvirta, tikra ispanė. Palietė jo neskustą rusvais šeriais apžėlusį skruostą. Nu-braukė nuo kaktos plaukus ir pirštais švelniai paglostė lygią, jauną odą aplink akis. Tai darydama Marina galvojo apie nedrąšias raukšleles, pradėjusias ryškėti jo veide. Jam trisdešimt penkeri. Jai rugpjūtį sukaks keturiasdešimt

šešeri. Ši mintis Mariną trumpam nejaukiai nusmelkė. Bet tuoj pat ją nuvijo. Apkabino Matiją per liemenį ir pasijuto saugi ir rami šio gero dešimčia metų jaunesnio vyro, kuris ją mylėjo ir žavėjosi, glėbyje. Marina užmerkė akis ir pagaliau užmigo. Matijas nesąmoningai priglaudė ją prie savęs. Savo namuose. Jų namuose.



Beldimas. Nuo tada, kai Marina užmigo, buvo praėjusi vos valanda. Ji atsimerkė. Išsigandusi atsisėdo. Vėl išgirdo beldimą. Tyliai pakilusi iš lovos nuėjo prie miegamojo durų. Garsas sklido iš lauko. Ji toliau ėjo per valgomąjį prie nedidelio lango. Pažvelgė laukan. Buvo per tamsu. Marina nieko nematė. Vėl pasigirdo barbenimas į duris, bet šįkart ne taip garsiai.

Priėjusi prie durų atidarė. Ant žemės gulėjo jauna nėščia etiopė. Pusiau be sąmonės.

– Matijau! – šūktelėjo Marina.

Marina pritūpė šalia jaunos merginos, kuriai, kaip ji spėjo, buvo ne daugiau kaip penkiolika metų.

– Nusiramink, – pasakė jai Marina angliškai, pirštų galiukais ant merginos riešo čiupdama pulsą.

Nėščiosios širdis daužėsi kaip pašėlus.

Matijas išbėgo iš miegamojo ir pakėlė mergaitę ant rankų. Ant nederlingos žemės, ten, kur ji gulėjo, liko kraujo ratas. Jie nuskubėjo į gretimą namą ir Matijas paguldė jaunąją moterį ant neštuvų. Marina nuo metalinio stalo, ant kurio buvo chirurginiai ir auskultacijos instrumentai, paėmė stetoskopą. Matijas perkirpo tamsiai mėlyną audeklą, dengusį nėščiosios kūną. Jiedu veikė greitai ir tarpusavyje nesikalbėdami. Kiekvienas žinojo, ką turi daryti. Jauna etiopė taip pat tylėdama užsimerkė ir atsidavė į jų rankas.

Marina priglaudė stetoskopą prie moters pilvo ir suprato, kad vaisiaus širdis tebeplaka ritmiškai. Jis dar buvo gyvas. Marina užsitempė latekso pirštines. Ji išskėtė jaunos etiopės kojas ir atsisėdusi ant mažos medinės taburetės apžiūrėjo makštį. Kaip ir visų afarų genties moterų jos lytiniai organai buvo sužaloti, o po infibuliacijos likusi maža skylutė vaisiui neleido išeiti.

Marina įkišo pirštus į gimdyvės makštį ir ją apčiupinėjo. Gimdos kaklelis atsivėręs septynis centimetrus. Vaisius nebuvo įstrigęs. Tikriausiai gimdymas prasidėjo daugiau nei prieš dvylika valandų ir vaisius nustojo stumtis.

Marina galėjo atlikti dezinfibuliaciją, prapjaudama randus ir taip leisdamas makšties audiniams išsiplėsti ir atlikti savo funkciją. Ji turėjo apsispręsti. Dar kartą apčiupinėjo. Vaisius buvo per aukštai, o motina netekusi per daug kraujo.

– Cezario pjūvis, skubiai. Nėra laiko, – tarė ji Matijui.

Matijas paėmė moters ranką, surado veną ir įbedė lašinės adatą.

– *Sēmēwot man nō?* – Matijas kušitų kalba paklausė jaunosios moters.

Ji nieko neatsakė.

– Sėme Mathias nō.

– Sėme Marina nō.

Moteris užmerkė akis. Atrodė išsekusi.

– Turime žiūrėti, kad ji tik neužmigytų.

Matijas pasodino nėščiąją. Marina stovėjo jai už nugaros su novokaino injekcija. Matijas palenkė pacientę į priekį. Marina į stuburą suleido anestetikų ir abu atsargiai vėl ją paguldė ant neštuvų. Teko laukti dvidešimt ilgų minučių, kol nuskausminamieji pradėjo veikti. Marina ir Matijas, kalbindami moterį pusiau angliškai, pusiau kušitiškai, kad ši tik neužmigytų, ant operacinio stalo patiesė audeklą ir nėščiosios pilvą ištepė jodu. Jie pasiruošė skalpelį, chirurgines žnyples, hemostazines žnyples, adatas ir siūlus.

Nuo jaunosios moters kaktos nepalijaujamai sruvo prakaitas. Galėjo būti trisdešimt penki laipsniai karščio. Marina sudrėkinusi skudurėlį perbraukė juo nėščiosios kaktą. Ji paklausė moters vardo, ar ji gyvena artimiausiame kaime, ar turi vyrą... Ši nieko neatsakė.

– Koks bus kūdikio vardas? – paklausė Marina, gestikuliuodama, kad pacientė suprastų.

Ji vėl nieko neatsakė, vos įstengdama neužmerkti savo paauglišių akių.

– Ji netenka per daug kraujo, – susirūpinęs pastebėjo Matijas.

Praėjo dar dešimt minučių, kol ėmė veikti nuskausminamieji. Marina palietė jaunosios moters plaukus. Pirštais lėtai perbraukė per keturiasdešimt

juodų kasyčių. Atsistojo priešais gimdyvę taip, kad ši galėtų gerai ją matyti, ir bandydama ore rankų judesiais pavaizduoti, kad pina plaukus, davė jai supras-ti, jog gimus kūdikiui, ji taip pat pins jam plaukus. Jaunoji etiopė, supratusi meilūs šios baltosios moters gestus, kaip įmanydama bandė nusišypsoti.

Skalpelis prarėžė odą žemiau bambos. Marina, skverbdamasi juo gilyn, atvėrė poodinius audinius ir padarė vertikalų pjūvį iki gaktos krašto. Ji itin atsargiai perpjovė fasciją. Pirštais praskyrė audinius, kol pasiekė raumenis. Tiksliai pjūviu perrėžė pilvaplėvę. Prapjovė gimdos sienelę ir pasiekė vaisiaus vandenų maišelį. Vaisiaus vandenys susimaišė su gimdyvės krauju. Marina įkišo ranką į gimdos vidų ir pajuto, kad placenta arti gimdos kaklelio. Palietė kūdikio kūnelį. Pasuko jį į reikiamą padėtį. Paėmusi už kojų, greitai judesiu ištraukė kūdikį iš gimdos ertmės. Jis nejudėjo. Matijas nukirpo bambagyslę. Naujagimė nereagavo.

Marina paguldė ją kniūbsčią. Keletą kartų pliaukštelėjo per užpakaliu-ką. Tyla. Marina pabandė dar kartą. Mažylė nejudėjo ir neišleido jokio garso. Marina nusimovė pirštines. Ji padėjo mergytę ant stalo ir šiek tiek atlošė jos galvą. Kita ranka kilstelėjo smakrą. Vienos rankos didįjį ir bevardį pirštus už-dėjo mažylei ant krūtinkaulio ir švelniai bei ritmingai atliko penkis greitus paspaudimus. Ji manė, kad naujagimė gimdoje veikiausiai įkvėpė mekonijaus ir jos kvėpavimo takai užkimšti.

Marina susirūpinusi pažvelgė į Matiją. Jis jau buvo pašalinęs placenta iš gimdos ertmės ir chirurginiais siūlais siuvo jaunos etiopės pilvą, kuri visiškoje tyloje plačiai atmerktomis akimis stebėjo savo kūdikį. Pirmą vaiką, kurį pa-leido į šį pasaulį.

Marina, vis dar laikydama naujagimę ant rankų, priėjo prie jaunosios mo-tinos. Atsisėdo šalia. Pasiguldžiusi mergytę ant kelių ir paėmusi jos motinos ranką, bandė kartu su ja naujagimei atlikti širdies masažą.

Kūdikis jau ilgiau kaip minutę buvo nebe gimdoje, be deguonies. Ilgiau jis nebūtų ištvėręs. Marina tai žinojo. Matijas pažvelgė į Mariną. Marina pažvel-gė į jį, o jis nuleido akis. Dar dvi iš daugelio mirčių, kurių jie stengėsi išvengti per penkerius drauge praleistus metus, dirbdami organizacijoje „Gydytojai be

sienų“ ir teikdami pagalbą. Ir nesvarbu, kiek mirčių jiems lig šiol buvo tekę regėti, beprasmiškos mirties akivaizdoje jie vis vien neįstengė išlikti abejingi, kai ant tavo rankų miršta žmogus. Marina, uždėjusi delną ant etiopės plaštakos, vėl spustelėjo kūdikio kūnelį.

Netikėtai jauna motina, sukaupusi paskutines jėgas, nuo Marinos kelių pakėlė dukrytę ir priglaudė prie krūtinės. Kūdikis, gulėdamas ant motinos krūtinės, klausėsi jos širdies plakimo. Taip kaip ištisus devynis mėnesius. Moteris giliai įkvėpė. Pasakė kelis žodžius savo kalba ir apglėbė dukrą. Ir tarsi išgirdusi motinos maldavimus, mergytė pagaliau atvėrusi savo mažyčius plaučius pravirko.

Motina klausydamosi dukters verksmo ramiai šypsojosi. Jauna etiopė su begaliniu dėkingumu pažvelgė į baltąją moterį, padėjusią jos dukrai ateiti į pasaulį, užmerkė akis ir mirė.



„Tarptautinis bendradarbiavimas“ – tokį terminą daktaras Šermanas var-tojo per paskutinę akušerijos paskaitą Perelmano universiteto medicinos stu-dentams. Jis rodė skaidres, kuriose buvo užfiksuoti gydytojai baltomis lieme-nėmis su raudonais „Gydytojai be sienų“ logotipais, Afrikos žemyne gydantys pacientus, reikalingus skubios pagalbos. Iki tol Marina žinojo tik tai, ką ir dauguma Pensilvanijos universiteto studentų: kad pasaulis yra neteisingas, o medicina – nedaugelio žmonių privilegija.

Nuo tos paskutinės paskaitos viename prestižiškiausių pasaulio universite-tų buvo praėję devyniolika metų, kai dabar, laikydama mažą afrikietę mergytę ant rankų, Marina labiau nei bet kada suprato daktaro Šermano žodžius, kad norint gelbėti gyvybes atokiausiose ir atšiauriausiose planetos vietose reikia pasišventusių žmonių, gebančių atsisakyti Vakarų pasaulio patogumų.

Matijas išnešė iš ambulatorijos nebejudantį jaunosios etiopės kūną, už-dengtą žalia paklode. Marina liko viena su mažyle. Ji liovėsi žvelgti į ją kaip į vaisių ir suvokė, kad tai – mažas žmogus. Tamsiaodis, mielas kūdikis, kuris ką tik tapo našlaičiu.

Per dešimtį darbo metų pagalbos tarnyboje Marinai teko dalyvauti daugybėje gimdymų, tačiau tai buvo pirmas kartas, kai motina mirė ant jos rankų. Ši patirtis ją itin sukrėtė, ir žvelgdama į kūdikį Marina pajuto begalinę šios mažylės vienvatę Afrikos dykumoje. Drėgnu audinio gabalėliu nuo kūdikio kūnelio ji nušluostė kraujo, vaisiaus vandenų ir placentos likučius. Suvyniojo mažylę į žalią paklodę, panašią į tą, kokia buvo pridengtas jos mirusios motinos kūnas, ir paėmė ant rankų. Kūdikis prasižiojo, ieškodamas krūties, motinos spenelio, kurį galėtų paimti į burną. Marina atidarė šaldytuvą. Įkišo ranką į kartoninę dėžutę su organizacijos „Gydytojai be sienų“ logotipu ir ištraukė paruoštą buteliuką su vandeniu ir pieno milteliais. Marina pastatė buteliuką ant palangės, kad pirmieji saulės spinduliai jį sušildytų.

Kelias akimirkas mažylė žaidė su čiulptuku, tarytum dar būtų motinos iščiose, tačiau veikiai ėmė čiulpti su naujagimiui nebūdingu godumu. Vis judino lūpas, reikalaudama dar. Bet Marina pajuto, kad jau gana. Švelniai pakėlus mergytę ant rankų priglaudė jos galvą prie savo krūtinės, kad mažylė galėtų klausytis Marinos širdies plakimo. Panašaus į tą, kokį ji išstisus devynis mėnesius girdėjo būdama savo motinos iščiose. Naujagimė atrodė nerami, ir Marina išėjo su ja į lauką. Auštant buvo keturiasdešimt aštuoni laipsniai karščio. Dangus nusidažęs oranžine ir rožine spalvomis – nuostabus kiekvieno ryto peizažas. Kūdikis verkė. Marina glaudė mergytę ir švelniai jai dainavo:

Mano mažoji mergytė miega,
Dieve, palaimink ją.
Skaidrus upeli, tekantis skambiai,
Paukšteli, giedantis džiunglėse,
Nutilkit, kol supas lopšys.

Tai buvo lopšinė, kurią Marinai švelniomis Maljorkos naktimis dainuodavo močiutė Nerėja.

Mažylė užmigo. Ir jiedvi liko vienos priešais Danakilių dykumą – tarp smėlio, druskos ir sieros.



Marinos priekaištai pasauliui jau seniai baigėsi. Panašiai kaip žmona pirmaisiais santuokos metais priekaištauja vyrui, kad šis nesilaiko duotų pažadų, taip ir Marina pirmaisiais darbo pagalbos organizacijoje metais priekaištavo pasauliui.

Būdama dvidešimties ji manė, kad žmonija pasikeis. Trisdešimties ji buvo aistringa žmogaus teisių aktyvistė, galinti derinti gydytojos darbą su aktyvia kova prieš visuotinę neteisybę. Visų pirma už moterų teises. Tokių kaip ta, kuri ką tik mirė ant jos rankų, ir ta, kuri vis dar gyveno, būdama jos rankose.

Tačiau dvidešimtmetės naivumas ir trisdešimtmetės stiprybė bėgant laikui blėso, užleisdami vietą ramybei ir santūrumui. Dabar Marina buvo brandi moteris, atsidavusi profesionalė, kuri iš širdies padėjo kiekvienam žmogui, reikalingam pagalbos. Be jokių lūkesčių, išskyrus troškimą pagerinti tų žmonių gyvenimą. Dabar jai ką tik gimusio Etiopijos kūdikio nuraminimas buvo kur kas svarbesnis už bet kokią kovą, pretenzijas, peticijas ar prašymus viršvalstybinėms organizacijoms, kurios valdė pasaulį.

Marinos rankinis laikrodys rodė septynias valandas ir dvidešimt minučių ryto. Karštis darėsi dusinantis, ir ji grįžo į ambulatoriją su miegančiu kūdikiu ant rankų. Pažvelgusi į mažylę pastebėjo, kokia ji graži, smulkutė ir jau su plaukučiais. Mergytė ramiai miegojo. Marina sėdėjo žvelgdama į ją ir jautė tą ramybę, kurią spinduliuoja miegantis naujagimis. Marina atlošė galvą, atsiremdama į sieną, ir paniro į tylą.

Pro durų plyšį ji pamatė neryškius, iš rausvo smėlio miglos išnyrančius moterų siluetus. Su palengvėjimu pagalvojo, kad tikriausiai tai mergaitės giminaitės. Marina paglostė mažylei skruostą. Įsivaizdavo, kaip paduoda ją kitai moteriai. Ji išvystytą mergytę iš žaliosios paklodės ir apsuptų ją tais gražiais, ryškiaspalviais audeklais, kuriuos dėvėjo afrikiečių moterys. Marina galvojo apie mergytės laukiantį gyvenimą. Ji žinojo, kad meilės jai netrūks. Afarai malonūs ir švelnūs žmonės, jie dievino savo vaikus. Nors ir praradusi motiną, ji turės likusios genties meilę, tėvą, tetas, nesuskačiuojamą daugybę

pusbrolių ir pusseserių, senelių, motinos draugų. Nes Afrikoje vaikų priežiūra buvo dalijamasi su visomis genties moterimis. Jos padėdavo vienos kitoms.

Marina, nors pati ir neturėjo vaikų, dažnai svarstydavo apie europiečių moterų motinystę, izoliuotą steriliuose miesto butuose, todėl vaikų auginimas jai buvo tapęs vienvės sinonimu. Kaip ir jos sesers Anos motinystė tame penkių šimtų kvadratinų metrų ploto dvare balto marmuro grindimis, baseinu ir vaizdu į jūrą. Marina išmoko nevertinti, bet žinojo, kad europiečiai ir afrikiečiai turi vieni iš kitų ko pasimokyti.

Glostydama juodaodės mergytės skruostą Marina pagalvojo, kad jos laukia nelengvas, klajokliškas gyvenimas. Tas sausringas kraštas bus vienintelis kraštovaizdis, kurį regės jos akys. Ir niekada nieko daugiau. Ir visada bus per keturiasdešimt laipsnių karščio. Ji kaip vėjas visą gyvenimą keliaus ieškodama vandens. Ant nugaros nešiosis kilimėlius, kurie bet kuriame žemės lopinėlyje virs jos namais. Tikriausiai neišmoks nei skaityti, nei rašyti, melš ožkas, ieškos malkų, mals grūdus, minkys duoną. O dar iki visų šių namų ruošos darbų, kai jai sukaks dveji, pagal tūkstantmetę tradiciją auštant keturios moterys ją nusives po medžiu. Jos ją paguldys. Dvi iš jų prilaikys jos pečius, kitos dvi išskės mažas kojytes ir tvirtai jas laikys, kad genties pribuvėja galėtų skustuvu nupjauti jai klitoriją. Marina susimąšiusi užsimerkė. Ji prispaudė mažą kūdikio kūnelį prie savo kūno, norėdama jį apsaugoti.

– Ar ji jau miega? – Matijas paklausė nuo durų slenksčio.

Marina linktelėjo galva.

– Atėjo Samala. Pabūsiu su kūdikiu.

Ji atsargiai padavė jam kūdikį. Marina nuėjo link durų ir išgirdo, kaip Matijas tyliai, kad nepažadintų mažylės, ištarė kelis žodžius vokiškai.

– *Wilkomen zum leben, meine lieblich Mädchen.**

Marina atsigręžė į juos. Ir tas gražus reginys ją vėl sujaudino. Matijas – toks didelis ir toks europietiškas, glaudžiantis prie savęs ir didelėmis žaliomis akimis žvelgiantis į tą mažą juodą vaiką.

* Sveika atvykusi į gyvenimą, mano miela mergyte (vokiečių k.).

– Manau, kai kuriuos šių žodžių turime savo užrašų knygelėje, – tarė Marina nuo durų.

Matijas laukė jos vertimo.

– Sveika atvykusi į gyvenimą, mano miela mergyte, – ištarė Marina.



– Jų pagumburyje turėtų būti GPS, – pasakė Marina, stebėdama dykuma artėjančias afrikietes. Kiekvieną rytą ji užduodavo sau tą patį klausimą: kaip įmanoma rasti kelią toje milžiniškoje smėlio jūroje, kuri mūsų akims atrodo visur vienoda, nesvarbu, į kurią pusę žiūrėtum? „Gydytojų be sienų“ mobiliosios klinikos buvo įsikūrusios netoli afarų kaimų. Tačiau čia atvykdavo ir moterų iš tolimų genčių. Jos keliaudavo ištisas valandas, orientuodamosi, kaip pačios sakė, pagal žvaigždes ir smėlio bangas.

Marina stebėjo, kaip moterys lėtai artėja link jos su kūdikiais ant nugarų ir būriu vaikų nuo dvejų iki aštuonerių metų, lakstančių aplink. Afarės buvo lieknos, apdovanotos įgimta elegancija ir gebančios dailiai pridengti savo grakščius kūnus didelėmis ryškiaspalvėmis skaromis, kurios kontrastavo su juoda jų odos spalva. Marina priėjo prie jų.

– *Andemën aderu*, – tarė ji.

Moterys ėmė šypsotis išgirdusios, kaip Marina pasisveikino su jomis kušitiškai. Jos buvo baisiai naivios ir visada dėkingos. Tačiau kai kurie kūdikiai, sukdami savo mažas galveles į šalį, neužsičiaupdami klykė. Tikriausiai jie pirmą kartą matė baltąją moterį. Nė viena iš atėjusių moterų nepasiteiravo apie neščiąją etiopę, ir Marina gestais bei labai paprasta anglų kalba papasakojo joms, kas nutiko tą naktį.

– Ar žinote, kas ji, gal pažįstate ją? – paklausė Marina.

Moterys nieko nežinojo apie tą merginą. Jokia moteris kaime, kuriame jos gyveno, nebuvo dingusi. Nepaisydama to, Marina paprašė jų sekti paskui į betoninį pastatą, kuriame Matijas buvo palikęs neštuvus su mirusia gimdyve, pridengta žalia paklode. Galbūt jos kada nors ją buvo mačiusios?

Skaitykite likusius
316 iš **336** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:



klausykla.lt

**Audio
knyga**



**Elektroninė
knyga**

Maža kepyklėlė Maljorkoje, vasaros kvapas ir paslaptingos palikimas...

Kai Marina sužino apie palikimą, ji nė nenutuokia, kad tai pakeis visą jos gyvenimą.

Kadaise ji paliko namus Maljorkoje ir nutraukė visus ryšius su seserimi Ana. Ji niekada nenorėjo sugrįžti. Tačiau dabar joms abiems atiteko nedidelė kepyklėlė Valjdemose. Netikėtas palikimas paslaptingos moters, kurios jos, atrodo, nepažįsta.

Sugrįžus į Maljorką ir atidarius seną malkomis kūrenamą krosnį, Marinos sielą sudrebina ir jusles atgaivina ką tik iškepto citrinų pyrago su aguonomis kvapas... Ji užsimerkia ir lėtai įkvepia. Vaikystės kvapas. Namų kvapas.

Ana niekada nebuvo išvykusi iš gimtojo miesto ir yra ištėkėjusi už vyro, kurio nebemyli. Marina dirba humanitarinės pagalbos organizacijoje „Gydytojai be sienų“ ir nuolat keliauja po pasaulį. Vos susitikusios, jos negali viena nuo kitos nuslėpti nuoskaudų, negyjančių žaizdų, kartėlio dėl atskirai praleistų metų ir neišsipildžiusių svajonių.

Seserys žino, kad turėtų tiesiog parduoti seną turtą, bet kažkas jas stabdo – paslaptis, kuri tik ir laukia, kol bus atskleista...

„Citrinų duona“ – tai nepaprastai šiltas ir jaukus romanas apie moterų draugystę, kruopščiai saugomas paslaptis ir pamirštus gardžiausios duonos receptus. Tačiau visų pirmiausia – tai istorija apie moteris, kurios išmoksta laisvai ir drąsiai apsispręsti dėl savo ateities.



Cristina Campos gimė 1975 m. Barselonoje. Ji baigė humanitarinių mokslų studijas Barselonos autonominiame universitete. Vėliau studijavo Vokietijos Heidelbergo universitete, dirbo Heidelbergo tarptautinio kino festivalio koordinatore. Grįžusi į gimtąją šalį Cristina pradėjo karjerą kino pramonėje. „Citrinų duona“ – jos pirmasis romanas. Romanas išverstas daugiau, nei į dešimt kalbų, o jo ekranizacija sulaukė didžiulės sėkmės.



ANNO 2004

Kiek viena nupirkta
knyga = pasodintas medis



www.obuols.lt

 Slaptas klubas

ISBN 978-609-484-704-2



9 786094 847042

Grafinė literatūra > Romanas

Valstybinis C. Bliumeno

SKAITANTIS ŽMOGUS YRA GRAŽUS